– організації, які надають супутні послуги (обслуговування та ремонт транспорту, дорожньо-будівельні компанії, сервісні організації).

У цілому логістичні кластери схожі з економічними кластерами, об'єднуючи риси логістичних систем і економічних кластерів, підпорядковуючись загальним принципам функціонування і розвитку складних організаційних систем. У силу цього логістичний кластер являє собою організовану особливим чином логістичну систему – концентрацію логістичної активності, яку виявляють групи фірм і організацій, спрямованих на організаційно-структурне і організаційно-аналітичне вдосконалення (оптимізацію) потокових процесів і потокових функцій будь-якого змісту в відтворювальному (логістичному) циклі. Метою формування та функціонування логістичного кластера є генерація і використання стійких та унікальних комбінацій конкурентних переваг на певній території за допомогою спільних дій кластерних підсистем, спрямованих на створення єдиного простору доданої вартості.

Висновки. Головною особливістю логістичної кластерної форми є трансформація відносин і перенесення акценту на взаємодію (трансакційність) між її учасниками від точки виникнення потокових процесів і функцій до точки прикладання, переходу та припинення існування їх первісної форми і змісту в рамках повного логістичного циклу. Поряд з цим можна говорити про комплексність логістичної послуги як про продукт кластерної інтеграції, створення логістичної ренти кластерної структури та організаційно-специфічних активів як основних рис логістичних кластерів. Їх існування сприяє підвищенню логістичного та конкурентного потенціалу організацій кластера і території в цілому, створенню ресурсної і процедурної синергії логістичної системи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Акулов М.Г. Кластерні трансформації мезологістичних систем : колективна монографія // Акулов М.Г., Євась Т.В., Помірча О.М., Юрчишена Л. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2013. – 440 с.
2. Гурч Л. Современное состояние логистики в Украине и кадровые проблемы // Персонал. – 2003. – № 4-5. – С. 94-100.
3. Евтодиева Т.Е. Характерные особенности организационных форм логистики в условиях неоэкономики [Текст] / Т.Е. Евтодиева. – Самара : Изд-во Самар. гос. экон. ун-та, 2011. – 168 с.
4. Евтодиева Т.Е. Кластер как фактор развития региона [Текст] / Т.Е. Евтодиева // Вопросы теории и практики формирования факторов развития предприятий, комплексов, регионов : кол. моногр. / под общ. ред. В.В. Бондаренко. – Пенза : РИО ПГСХА, 2011. – 212 с.
5. Меньшенина И.Г. Кластерообразование в региональной экономике : монография / И.Г. Меньшенина, Л.М. Капустина ; Федер. агентство по образованию, Урал. гос. экон. ун-т. – Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. экон. ун-та, 2008. – 154 с.
6. Негода А.В. Рынок логистики в Украине: тенденции и перспективы развития [Електронный ресурс]. – Режим доступу : http://elib.bsu.
7. Sheffi, Y. Logistics cluster: delivering value and driving growth / Y. Sheffi. – MIT Press, 2012. – 368 p.

УДК 338.439.4:635.1/8

Запара Л.А.
кандидат економічних наук,
професор кафедри менеджменту організацій
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Самілик Т.М.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ОВОЧІВНИЦТВА

У статті розглянуто сучасний стан розвитку галузі овочівництва; порівняно її обсяги виробництва та споживання з іншими країнами; визначені основні проблеми, що впливають на втрати овочевої продукції, її якість, рівномірне постачання населенню протягом року, показники ефективності виробництва. Обґрунтовано пропозицію щодо поширення розвитку кооперації. Доведено необхідність розвитку виробництва екологічно чистої продукції галузі овочівництва.

Ключові слова: овочівництво, виробництво та споживання, втрати продукції, збереження продукції, якість продукції, органічна продукція.

Запара Л.А., Самилык Т.Н. СОСТОЯНИЕ, ПРОБЛЕМЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ОТРАСЛИ ОВОЩЕВОДСТВА

В статье рассмотрено современное состояние развития отрасли овощеводства; сопоставлены ее объемы производства и потребления с другими странами; определены основные проблемы, которые влияют на потери овощной продукции, ее качество, равномерное снабжение населения на протяжении года, показатели эффективности производства. Обосновано предложение относительно развития кооперации. Доведена необходимость развития производства экологически чистой продукции отрасли овощеводства.

Ключевые слова: овощеводство, производство и потребление, потери продукции, сохранения продукции, качество продукции, органическая продукция.

Zapara L.A., Samilyk T.N. STATE, PROBLEMS AND DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF INDUSTRY OF VEGETABLE-GROWING

The of article reviews the current state of the field of vegetable-growing; her production and consumption volumes are compared to other countries; certain basic problems, that influence on the losses of vegetable products, her quality, even supply to the population for a year, indexes of efficiency of production. Suggestion is reasonable in relation to distribution of development of cooperation. The necessity of development of production ecologically of clean products of industry of vegetable-growing is well-proven.

Keywords: vegetable-growing, production and consumption, loss of production, storage products, product quality, organic products.

Постановка проблеми. Галузь овочівництва є складовою частиною загальнонаціонального продовольчого комплексу, який формує продовольчу безпеку України. Сприятливі ґрунтово-кліматичні умови та зростання попиту на овочеву продукцію – основні чинники розширення виробництва в досліджуваній галузі. Проте певне коло проблем негативно впливає на якість продукції, її збереження, розмір втрат, рівномірне забезпечення населення овочевою продукцією протягом року.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на важливу роль галузі овочівництва як однієї із складових формування продовольчої безпеки її дослідженню присвячено багато наукових праць таких фахівців, як В.М. Андрусяк, В.В. Писаренко, В.І. Пастухов, П.О. Сухий, В.В. Хореба, Л.М. Хомічак, Н.Г. Царук [6; 10; 11; 12] та інші. Проте, не дивлячись на досить ґрунтовні дослідження науковців з даної проблематики, в їх роботах недостатньо приділено уваги якості та збереженню продукції.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасного стану галузі овочівництва, вивчення основних її проблем та визначення основних напрямів подальшого її розвитку як однієї із складових частин продовольчої безпеки.

Виклад основного матеріалу. Першочерговим завданням кожної країни є забезпечення населення у достатній кількості високоякісними харчовими продуктами. Це відноситься і до галузі овочівництва, яка в Україні в останні роки набуває все більшого розвитку. Багаті на вітаміни, клітковину та мінеральні речовини овочі відіграють важливу роль у харчовому балансі людини, тим самим забезпечуючи повноцінний розвиток організму.

Сьогодні Україна входить у першу сімку світових лідерів за валовим виробництвом овочевої продукції (табл. 1), а у розрахунку на душу населення займає дев'яте місце у світі.

Світовим лідером виробництва овочів впродовж багатьох років є Китай. У 2012 році його частка у світовому виробництві складала 52,1% (576,7 млн т). На другому місці США – 3,2% (35,9), на третьому Росія – 1,46% (16,1). Частка України становить 1,0%. Найменший обсяг виробництва овочевої продукції з 25 досліджених країн у Фінляндії – 0,02% або 0,2 млн т.

Світова урожайність овочевих та баштанних культур станом на 2012 рік становила 193,1 ц/га (табл. 2). На відміну від обсягів виробництва, тут перші три місця посідають Нідерланди (577,2 ц/га),

Таблиця 1

Виробництво овочів і баштанних культур у порівнянні з іншими країнами, млн т

		1990	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012
	Весь світ	***4611,8***	***564,6***	***745,6***	***882,5***	***1012,9***	***965,7***	***1087,6***	***1106,1***
1	Китай	128,3	202,7	328,8	435,0	522,7	473,1	561,7	576,7
2	США	31,3	35,0	38,4	36,9	37,3	35,3	34,7	35,9
3	Російська Федерація	...	11,8	13,0	16,1	14,8	13,2	16,3	16,1
4	Італія	14,1	13,8	16,4	16,0	14,5	13,5	13,3	12,3
5	Іспанія	11,5	10,3	12,1	12,6	13,5	12,7	12,4	12,5
6	Бразилія	5,6	6,7	7,5	9,0	11,1	10,0	11,6	11,1
7	Україна	7,5	6,4	6,2	7,6	9,0	8,9	10,6	10,8
8	Польща	5,7	6,0	5,9	5,3	5,8	5,2	5,8	5,7
9	Франція	7,5	8,3	9,0	8,6	5,3	5,0	5,8	5,6
10	Нідерланди	3,5	3,7	3,6	3,8	4,6	4,6	5,0	4,7
11	Казахстан	...	0,9	2,0	2,9	3,3	3,7	4,1	4,7
	...								
25	Фінляндія	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2
	Україна до всього світу, %	***1,6***	***1,1***	***0,8***	***0,9***	***0,9***	***0,9***	***1,0***	***1,0***

Джерело: [9, с. 389]

Таблиця 2

Урожайність овочів і баштанних культур, ц/га

		1990	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012
	Весь світ	***148,5***	***154,4***	***165,9***	***169,3***	***190,1***	***183,3***	***191,8***	***193,1***
1	Нідерланди	531,3	516,3	496,2	522,7	479,8	472,9	578,8	577,2
2	Австрія	296,6	325,4	383,9	398,4	387,8	414,0	436,4	411,6
3	Іспанія	229,5	262,2	311,6	337,9	378,6	372,3	368,6	392,9
4	Греція	272,4	310,7	296,1	290,2	313,4	287,3	334,1	339,1
5	Німеччина	224,5	266,5	302,1	323,2	325,4	310,5	331,7	343,7
6	США	234,8	251,5	269,6	281,5	317,4	314,1	322,1	325,4
7	Польща	225,1	221,2	230,4	239,6	273,0	253,3	313,5	312,4
....									
14	Китай	177,1	187,6	188,5	193,2	229,9	224,8	231,4	233,5
...									
22	***Україна***	***133,5***	***110,3***	***102,8***	***147,9***	***166,8***	***161,4***	***180,3***	***185,4***
23	Болгарія	160,0	117,8	91,5	104,6	165,5	167,7	166,5	173,5
24	Румунія	94,5	120,1	109,1	134,4	146,6	147,5	158,6	136,3
25	Швеція	153,9	174,4	183,8	171,8	156,0	134,4	154,9	170,0

Джерело: [9, с. 390]

Австрія (411,6 ц/га) та Іспанія (392,9 ц/га). Китай знаходиться на чотирнадцятому місці (233,5 ц/га), а Україна посідає двадцять друге місце з урожайністю овочевих культур на рівні 185,4 ц/га, що нижче від світового середнього рівня на 7,7 ц/га.

Найбільшу питому вагу в структурі виробництва овочевих культур в Україні займають господарства населення – 88,3% (табл. 3). На долю сільськогосподарських підприємств припадає лише 11,7%.

Відповідна тенденція переміщення виробництва овочевих культур з сільськогосподарських підприємств у господарства населення чітко прослідковується з 1995 року і при незначних коливаннях має тенденцію до збільшення, що негативно відображається на якості продукції, її збереженні, розмірі втрат, рівномірному забезпеченні населення овочевою продукцією, розмірі імпортованої продукції.

Загальний обсяг виробництва овочевих культур за останні три роки є рекордним для України, починаючи з 1940 року. Обсяги виробництва майже досягли рівня 10 000 тис. т, а в 2012 році навіть перевищили його (табл. 4), що відбулося за рахунок підвищення урожайності овочевих культур відкритого ґрунту в 1,3 рази та збільшення посівних площ закритого ґрунту в 2,3 рази у порівнянні з 1990 роком.

Найбільше овочевої продукції виробляють Херсонська, Харківська, Дніпропетровська, Полтавська та Київська області.

На сучасному етапі розвитку овочевого ринку спостерігається стійка тенденція до зростання попиту на продукцію як з боку населення (у свіжому вигляді), так і з боку переробних підприємств. Так, тільки за останні три роки фактичний обсяг споживання овочів перевищив рекомендовану норму на 1 особу (161 кг на рік) на 1,4%, склавши в 2013 році 163,3 кг (табл. 5).

Останнє пояснюється зміною потреб та цінностей споживачів, а також їх бажанням вести здоровий спосіб життя й, відповідно, споживати більше ово-

Таблиця 3

Виробництво овочевих культур за категоріями господарств, тис. т

	1990	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012	2013
Сільськогосподарські підприємства									
Всього	4872,1	1607,1	986,3	780,7	1120,1	964,6	1540,5	1433,9	1158,7
у % до загального обсягу	73,1	27,3	16,9	10,7	13,4	11,9	15,7	14,3	11,7
Господарства населення									
Всього	1794,3	4272,7	4835,0	6514,3	7220,9	7157,8	8292,4	8582,8	8713,9
у % до загального обсягу	26,9	72,9	83,1	89,3	86,6	88,1	84,3	85,7	88,3

Джерело: [9, с. 89]

Таблиця 4

Виробництво овочевих культур в Україні

	1990	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012	2013
Валовий збір, тис. т									
Овочі – всього	6666,4	5879,8	5821,3	7295,0	8341,0	8122,4	9832,9	10016,7	9872,6
у т.ч. відкритого ґрунту	6416,1	5607,4	5584,5	7018,5	7967,0	7746,5	9434,9	9592,1	9321,3
закритого ґрунту	250,3	272,4	236,8	276,5	374,0	375,9	398,0	424,6	551,3
Урожайність, ц/га									
Овочі – всього	149,0	120,2	112,3	157,1	182,8	173,6	195,0	199,2	199,9
у т.ч. відкритого ґрунту	144,2	115,4	108,2	152,0	175,7	166,6	188,3	192,0	190,7
закритого ґрунту	1155,0	771,4	935,4	1036,3	1291,0	1308,5	1256,3	1277,4	1110,4
Площа, з якої зібрано врожай, тис. га									
Овочі – всього	447,2	489,3	518,6	464,4	456,4	467,8	504,1	502,8	493,8
у т.ч. відкритого ґрунту	445,0	485,7	516,0	461,8	453,5	464,9	501,0	499,5	488,8
закритого ґрунту, тис. $м^2$	21671,9	35301,6	25310,4	26686,3	28973,7	28730,8	31679,4	33228,9	49652,0

Джерело: [9, с. 93-94]

Таблиця 5

Виробництво та споживання овочів і баштанних на 1 особу за рік, кг

	1990	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012	2013
Виробництво на 1 особу									
Україна	***128***	***114***	***118***	***155***	***181***	***177***	***215***	***220***	***217***
Споживання на 1 особу									
Україна	***102,5***	***96,7***	***101,7***	***120,2***	***137,1***	***143,5***	***162,8***	***163,4***	***163,3***
1 Миколаївська	123,1	112,0	106,5	122,4	137,7	148,3	195,8	196,6	201,9
…..									
Дніпропетровська	110,3	144,2	111,1	139,2	148,9	153,7	165,0	167,5	165,5
….									
25. Івано-Франківська	93,0	60,4	72,3	83,7	92,9	100,2	117,5	123,4	124,6

Джерело: [9, с. 88, с. 345]

чів, а також збільшенням інвестицій у харчову промисловість, зокрема у переробку овочів [6, с. 39-42].

Незважаючи на позитивну динаміку виробництва овочевої продукції за останні три роки, перед овочівництвом стоїть велика низка невирішених проблем.

Проведені дослідження балансу виробництва, споживання, використання та реалізації овочів в Україні (табл. 6; рис. 1) свідчать, що 68% виробленої продукції належить до фонду споживання. При цьому загальнорічні втрати продукції в межах держави майже у 3,2 рази перевищують її експорт.

Українські виробники щорічно втрачають значну частину вирощених овочів через брак спеціалізованих сховищ. Тому багато хто з виробників розпродає свій урожай ще восени, коли овочів багато і коштують вони дешево. Дрібні оптовики можуть зберігати великі партії овочів максимум до грудня. А тому все це відображається як на показниках ефективності виробництва продукції, які з року в рік є досить не стабільними (табл. 7), так і на нерівномірному забезпеченні населення овочевою продукцією протягом року (у серпні-вересні до споживача надходить 75%, а у грудні – лише 2,9% річної кількості овочів) [11; 6, с. 39-42].

Серед основних способів зберігання овочевої продукції є зберігання за знижених температур у камерах з регульованим газовим середовищем та ультранизьким вмістом кисню РГС/ULO, замороження, сушіння тощо.

Рис. 1. Структура витрат овочів і баштанних продовольчих культур у 2013 році

На жаль, Україна лише на 28,8% забезпечена сховищами. У загальному обсязі розподіл забезпеченістю сховищами різного типу наведено на рисунку 2 [11].

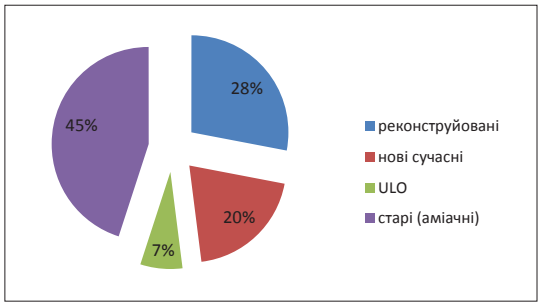

Рис. 2. Розподіл сховищ овочевої продукції

Таблиця 6

Баланс овочів і баштанних продовольчих культур
(включаючи консервовану та сушену продукцію у перерахунку на свіжу)

(за календарний рік; тисяч тонн)

	2000	2005	2009	2010	2011	2012	2013
Виробництво	6195	7606	8976	8873	10562	10815	10668
Зміна запасів на кінець року	201	196	534	-22	514	458	-13
Імпорт	29	100	232	311	285	213	237
Всього ресурсів	**6023**	**7510**	**8674**	**9206**	**10333**	**10570**	**10918**
Експорт	30	150	347	335	303	346	379
Витрачено на корм	728	1214	1262	1337	1473	1568	1747
Витрачено на посів	86	90	108	118	126	127	130
Втрати	177	393	645	835	991	1077	1231
Фонд споживання	**5002**	**5663**	**6312**	**6581**	**7440**	**7452**	**7431**
у розрахунку на 1 особу, кг	***101,7***	***120,2***	***137,1***	***143,5***	***162,8***	***163,4***	***163,3***

Джерело: [1, с. 38]

Таблиця 7

Економічна ефективність виробництва овочів

	2011	2012	2013	2013 у % до 2011	2013 у % до 2012
Виробнича собівартість 1 ц овочів – всього, грн	148,84	162,61	188,40	126,58	115,86
у т.ч. овочів відкритого ґрунту	81,17	79,18	90,44	111,42	114,22
овочів закритого ґрунту	616,39	758,08	763,27	123,83	100,68
Повна собівартість 1 ц овочів – всього, грн	203,56	212,97	239,64	117,72	112,52
у т.ч. овочів відкритого ґрунту	98,45	88,34	107,96	109,66	122,21
овочів закритого ґрунту	723,53	896,11	900,96	124,52	100,54
Середня ціна реалізації 1 ц овочів – всього, грн	220,75	207,77	251,46	113,91	121,03
у т.ч. овочів відкритого ґрунту	108,16	82,36	115,52	106,80	140,26
овочів закритого ґрунту	777,74	895,13	934,18	120,11	104,36
Рівень рентабельності – всього, %	8,4	-2,4	4,9	-3,50 в.п.	7,30 в.п.
у т.ч. овочів відкритого ґрунту	9,9	-6,8	7,0	-2,90 в.п.	13,80 в.п.
овочів закритого ґрунту	7,5	-0,1	3,7	-3,80 в.п.	3,80 в.п.

Джерело: [5, с. 15, 19]

Уряд вже третій рік поспіль підтримує будівництво сучасних сховищ для зберігання овочевої продукції. У ближчій перспективі планується ввести в експлуатацію нові потужності на півмільйона тонн. Проте й цього недостатньо. Сховища потрібно зробити максимально доступними передусім для одноосібників. Тому держава спільно із сільгоспвиробниками та місцевими органами влади повинна визначити, де потрібно створювати такі сховища [4].

Доцільним в цьому питанні є й розвиток кооперації. Так, у США і країнах ЄС кооперативи, що спеціалізуються на збуті свіжих овочів, як правило, у своїй структурі мають власні сховища, установки для попереднього охолоджування продукції, а також пакувальні підприємства. З метою гарантованого забезпечення збуту своєї продукції більшістю кооперативів була організована власна торгова мережа.

Кооперативи США реалізують від загальних обсягів до 20% як свіжих, так і перероблених овочів. У Франції через кооперативи реалізується 30% овочів, у Голландії – 80%, Німеччині – 44%, Великобританії – 17%, в Італії – 10% [12, с. 3-7].

Взагалі, у розвинених країнах більше половини загального споживання складають перероблені овочі.

А відтак, керівникам фермерських господарств, приватних малих підприємств доцільно кооперуватися між собою для створення спільних овочесховищ та переробних цехів з метою значного скорочення втрат овочевої продукції та доведення її до споживача у рівномірному обсязі протягом року.

Характерною особливістю ринку овочів є й недостатньо висока їх якість. За результатами досліджень, яке проводила редакція журналу «Агросвіт України», з усіх вирощених в Україні томатів тільки 3% можна віднести до групи їстівних, а 97% – умовно їстівні, з яких 25% находяться дуже близько до групи отруйних. А це означає, що кожен спожитий нами кілограм умовно їстівних томатів скорочує наше життя. Це не в меншій мірі стосується і інших овочевих культур. Саме тому українці живуть на 12-18 років менше, ніж населення високорозвинених країн світу [2, с. 11-12].

Різноманітні рухи за збереження життя на планеті, за здоровий спосіб життя і здорове харчування набирають щодалі більше обертів у Європі та всьому світі. Україна не є винятком. Рішення українців про перехід на органічні продукти харчування викликане сучасним станом якості продукції та розумінням переваг органічних продуктів перед неорганічними. Основними споживачами органічних продуктів харчування є освічені люди, молоді сім'ї з дітьми, жителі міст. Близько 60% українців готові перейти на споживання органічних продуктів харчування. Проте низькі матеріальні можливості населення платити більше за якісніші продукти призводять до скорочення цих відсотків. Так, українці готові перейти на споживання органічних продуктів харчування, якщо їх вартість не буде перевищувати вартості стандартних продуктів на 10-25%; якщо ж їх вартість буде вище на 25-40%, то кількість потенційних споживачів знизиться до 47% [8].

На сучасному етапі ринок органічних продуктів харчування в Україні знаходиться у зародковому стані, незважаючи на те, що перші згадки про перехід господарств на вирощування органічних продуктів можна знайти ще у кінці 1990-х років. Головною причиною такого становища є зниження врожайності овочевих культур і, як результат, здороження вартості овочів, що відповідно відіб'ється на прибутках господарства. Адже сьогодні лише невелика частка українських споживачів готова викласти більше коштів за кілограм екологічно чистої продукції.

Проте як попит породжує пропозицію, так і пропозиція породжує попит. Лише потрібна реклама, щодо здорового способу життя та здорового харчування, яка надасть можливості чіткого розуміння переваг органічних продуктів. Прикладом може виступати рекламна кампанія, яку проводила компанія «Рійк Цваан» щодо властивостей салату. За допомогою цієї кампанії у мережі супермаркетів «Фоззі» ще в 2010 році продавалося 200 кг салату на день, у 2011 році споживачі закуповували вже 2000 кг на день, а у 2012 році продаж досяг 2200 кг на день [7, с. 122-124].

До того ж збільшення пропозиції на ринку органічно чистих овочів призведе до зниження ціни на них.

Зміна потреб населення, обсяги виробництва та норми споживання овочевої продукції тісно пов'язані між собою. Навіть сьогодні прослідковується чітка залежність – при збільшенні виробництва овочевої продукції обсяги її споживання на одну особу збільшуються. У той же час збільшується питома вага населення, яка свідомо переходить на споживання тільки екологічно чистих овочів як таких, що мають досить високий відсоток вмісту необхідних для організму людини мінеральних речовин, ферментів, фітонцидів та інших важливих мікроелементів. І навіть при здорожчанні даної продукції на 30-40% вони готові її купувати.

А відтак, на сучасному етапі головним завданням підприємств, що спеціалізуються або планують спеціалізуватися на виробництві органічно чистих овочів, є пошук або розробка нових технологій виробництва екологічно чистої продукції, поширення пропаганди здорового харчування та знаходження відповідних споживачів. Це можуть бути як ресторани, санаторії, лікарні, так і підприємства переробної промисловості.

Для значного скорочення втрат вирощеної продукції та зниження ціни на неї, керівникам аграрних підприємств пропонується укладати договори з фізичними або юридичними особами на вирощування і прямі поставки відповідної продукції.

Доречним буде відмітити, що аналіз європейського ринку органічної продукції показує переважання попиту над пропозицією. Така ситуація є вигідною для України, тому що підкріплює її позиції у ролі експортера органічної продукції в країнах Європи [3, с. 119-126].

Висновки. Таким чином, аналіз сучасного стану галузі овочівництва довів, що останнім часом в Україні намітилася позитивна тенденція щодо збільшення як обсягів виробництва овочевої продукції, так і норм її споживання на одну особу, що дозволяє Україні входити у першу сімку світових лідерів за валовим виробництвом овочевої продукції, а у розрахунку на душу населення займати дев'яте місце у світі. Проте перед овочівництвом стоїть велика низка невирішених проблем. Через брак спеціалізованих сховищ українські виробники щорічно втрачають значну частину вирощених овочів і, як результат, це відображається на нерівномірному забезпеченні населення овочевою продукцією протягом року та показниках ефективності. Навіть обсяги будівництва овочесховищ за підтримки уряду не можуть у повній мірі задовольнити потребу в них.

А відтак, керівникам фермерських господарств, приватних малих підприємств доцільно кооперуватися між собою для створення спільних овочесховищ та

переробних цехів з метою значного скорочення втрат овочевої продукції та доведення її до споживача у рівномірному обсязі протягом року.

Недостатньо висока якість овочевої продукції впливає на зміну потреб населення, а саме бажання значної частки населення переходити на вживання екологічно чистої продукції. Але ринок органічних продуктів харчування в Україні сьогодні знаходиться у зародковому стані. Причинами такого становища, з одного боку, є зниження врожайності овочевих культур і, як результат, здороження вартості овочів, що відповідно відіб'ється на прибутках господарства, з іншого – низькі матеріальні можливості населення платити більше за якісніші продукти призводять до значного скорочення частки відповідних українських споживачів. Проте переважання попиту над пропозицією на європейському ринку органічної продукції є вигідним для України, оскільки така ситуація дозволяє українським виробникам виступати у ролі експортера органічної продукції в країнах Європи із вищими цінами, ніж в Україні.

А відтак, розвиток ринку органічно чистої продукції як для українських споживачів, так і з метою її експорту є досить перспективним напрямом розвитку овочевої галузі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України за 2013 р. : [статистичний збірник] / відповідальний за випуск О.М. Прокопенко. – К. : Держстат України, 2014. – 56 с.
2. Біліневич Я. Технологія вирощування органічних (екологічно чистих) томатів [Текст] / Я. Біліневич // Агросвіт України, 2011. – № 1. – С. 11-12.
3. Левкіна Р.В. Проблемні аспекти участі підприємств-виробників овочів на органічному ринку [Текст] / Р.В. Левкіна // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки. – 2013. – № 7. – С. 119-126 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vkhnau_ekon_2013_7_20.pdf.
4. Маслак О. Тенденції овочевого ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.agro-business.com.ua/2010-06-11-12-52-32/1879-2013-11-13-11-31-35.html.
5. Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2013 р. [статистичний бюлетень] / відповідальний за випуск О.М. Прокопенко. – К. : Держстат України, 2014. – 84 с.
6. Писаренко В.В. Перспективи розвитку галузі овочівництва [Текст] / В.В. Писаренко // Економіка АПК. – 2010. – № 7. – С. 39-42.
7. Руженкова О. Салатні обрії «Рійк Цваану» [Текст] / О. Руженкова // Плантатор. – 2012. – Листопад. – С. 122-124.
8. Сідлак Н.А. Перспективи розвитку органічного овочівництва в Україні [Текст] / Н.А. Сідлак, Т.О. Чайка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.znau.edu.ua/visnik/2013_12_2/349.pdf.
9. Сільське господарство України : [статистичний збірник] / за ред. М.С. Власенка. – К. : Держстат України, 2014. – 399 с.
10. Сухий П.А. Сучасний стан і перспективи розвитку овочівництва в Україні [Текст] / П.А. Сухий, М.Д. Заячук // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія: Географічні науки. – 2012. – Т. 25(64), № 3. – С. 38-48.
11. Хареба В.В. Інноваційні технології зберігання та переробки овочевої продукції [Текст] / В.В. Хареба, Л.М. Хомчік, І.В. Кузнецова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.archive.nbuv.gov.ua/portal/.../11hvv.pdf.
12. Царук Н.Г. Напрями формування системи управління ринком продукції овочівництва [Текст] / Н.Г. Царук // Економіка, фінанси, право. – 2013. – № 3/1. – С. 3-7.

УДК 330.1

Заровна К.М.
аспірант
Київського національного торговельно-економічного університету

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджується сутність поняття «фактор», що дає змогу вивчити ступінь його доцільності й важливості у дослідженні управління економічною стійкістю підприємств торгівлі. Також виділяються базові ознаки поняття «фактор». Здійснюється систематизація факторів, що впливають на економічну стійкість підприємств торгівлі.

Ключові слова: економічна стійкість, фактор, вплив, підприємство.

Заровная Е.Н. ВЫЯВЛЕНИЕ ФАКТОРОВ ВЛИЯНИЯ НА ЭКОНОМИЧЕСКУЮ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье исследуется сущность понятия «фактор», что позволяет изучить степень его целесообразности и важности в исследовании управления экономической устойчивостью предприятий торговли. Также выделяются базовые признаки понятия «фактор». Осуществляется систематизация факторов, влияющих на экономическую устойчивость предприятий торговли.

Ключевые слова: экономическая устойчивость, фактор, влияние, предприятие.

Zarovna K.M. IDENTIFYING THE FACTORS THAT INSURING THE ECONOMIC SUSTAINABILITY OF ENTERPRISE

The article explores the essence of the concept of «factor» that allows us to explore the extent of its usefulness and importance in the study of management by economic sustainability of ritale. Also highlighted the basic features of the concept of «factor». Carried systematization of factors affecting the economic stability of sale.

Keywords: economic sustainability, factor, impact, enterprise.

Постановка проблеми. Дослідження механізму управління економічною стійкістю підприємств торгівлі буде неповним без визначення та систематизації факторів, що на нього впливають. Визначення факторів дасть змогу вчасно знівельовувати негативні та вдало й ефективно використовувати позитивні впливи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика стійкості та факторів, що на неї впливають, останнім часом активно вивчається в економічній науці. Питанням вивчення сутності поняття «економічна стійкість» присвячується досить багато праць вітчизняних вчених, а саме таких, як Р.В. Фещур,